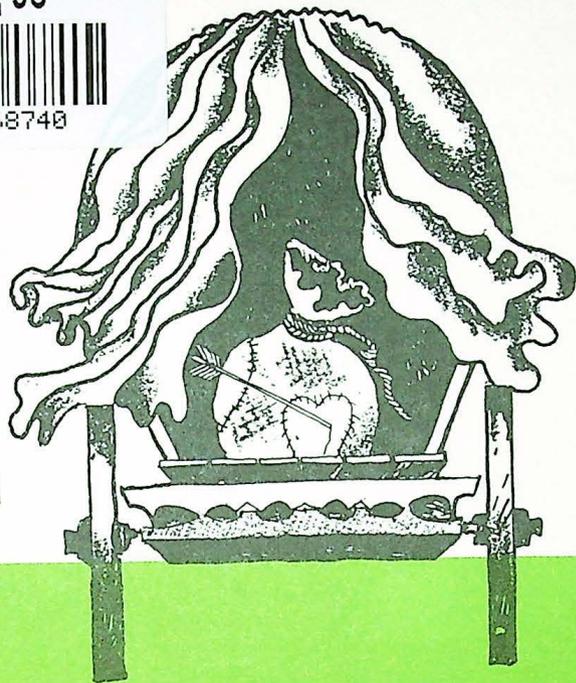

К 702/Д 96

120000868740

ЦИГАНСКИ БАРОН

оперета
от
ЙОХАН
ЩРАУС

K 792 / 296

НАРОДНА ОПЕРА — РУСЕ
Носител на орден „Червено знаме на труда“

ЦИГАНСКИ БАРОН

оперета

от ЙОХАН ЩРАУС

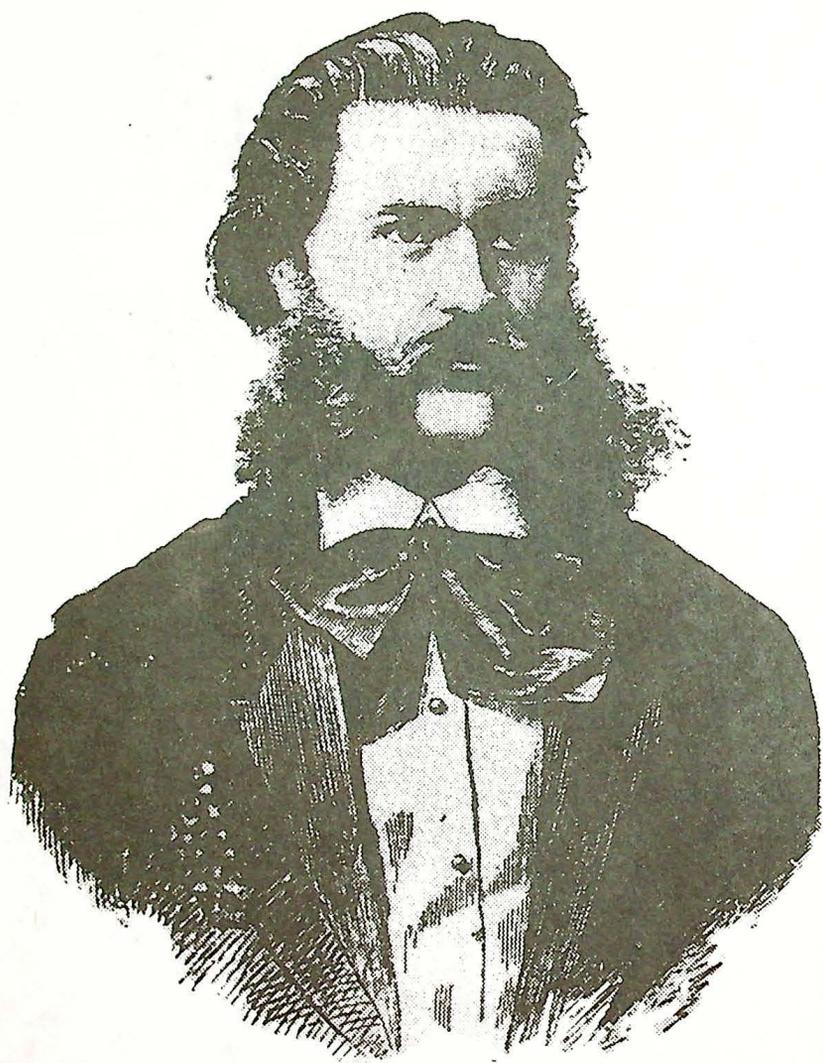
Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868740

сезон 1982-1983 година

444713

... . Никога не го напусна постоянно усещане за демократизма в изкуството, убеждението, че изкуството е всеобщо благо, активно присъствие в живота на целия свят. Естетичната емоция се ражда в него от постоянното общуване със заобикалящите го събития, песните на народа и собственият език на виенската музика го вдъхновява непрекъснато, чувствувайки неговия поетичен полъх и търсейки неговото тълкуване в достъпни форми. Връзката с народния мелос, с живата материя на музиката, слага отпечатък на рядка искреност върху всичките му произведения. Един критик от това време казваше, че Щраус дава гласа на песента, която цяла Виена има на устата си. Подписвам се под това мнение, което обаче изразявам по мой начин. Щраус възпроизвежда в личен синтез цялата музикална култура на австрийския народ и на своя роден град.“

ФЕЛИКС ВАЙНГАРТНЕР

“... . Ето защо считам успеха на Щраус добър знак за музикалния прогрес на Париж, защото мисля, че този успех се дължи по-скоро на ритмичния акцент на неговите валсове, отколкото на необикновения блясък на оркестрацията. Щраус се движи по една почва, разорана от Бетовен и Вебер. Това е плодородната почва на ритъма и който сеете в нея, жъне богати реколти.“

ХЕКТОР БЕРЛИОЗ

“... . Слушах Щраус. Остава незабравима неговата възшебна цигулка. Този демон на нервите точно нитонираше върху струните и един нов валс и тълпата смаяна от музиката му, издигна магьостника с хвалебствия.“

РИХАРД ВАГНЕР

“Създателят на немските танци и песни е виенчанина Франц Шуберт. Неговият законен наследник в развитието и процъфтяването на

немската танцова музика, както и в издигането ѝ на високо ниво на изкуството, е Йохан Щраус.“

ХАНС ФОН БЮЛОВ

Името на ИОХАН ЩРАУС. (1825—1899) е неразривно свързано с Виена, градът в който е създаден безсмъртният валс и в който процъфтява в продължение на повече от един век цяло съзвездие от музиканти. Любовта и благодарността към родния град са илюстрирани от произнесените думи на Щраус по случай чествуването на неговата 40 год. композиторска и диригентска дейност: „В земята на Виена се намират корените на моята сила, във въздуха на Виена — звуците, които моето ухо събира, сърцето ми ги прие, а ръката ми ги нотира. Виена, златният град на хубавите жени и на достойните мъже, на Виена трябва да съм благодарен за всичко това, което съм.“

Виенският валс кристализира в първите десетилетия на миналия век в композициите на Йохан Щраус — баща и на Ланер. Неоспоримата заслуга на Йохан Щраус-син е тази, че придава на виенския валс един блясък дотогава непознат в миналото и го издига до най-големите висини на изкуството. Срещата между Й. Щраус и Жак Оффенбах през 1864 г., съветите които той му дава, са решаващи за неговата кариера като композитор на оперети. Няколко години по-късно, Щраус „изважда на бял свят“ една след друга оперетите: „Индиго“ (1871), „Карнавал в Рим“ (1873), „Прилепът“ (1874), „Калистро“ (1875), „Матусалем“ (1877), „На сляпа баба“ (1878), „Кърпата на кралицата“ (1880), „Женска война“ (1881), „Една нощ във Венеция“ (1882), „Цигански барон“ (1885), „Симплициус“ (1887), „Кавалерът Пасман“ (1892), а няколко месеца преди смъртта на композитора, в 1899 г. вижда светлината на рампата и последната му оперета „Виенска кръв“.

СЪДЪРЖАНИЕ

Действието се развива в първата половина на XVIII в., в една южна област на бившата австро-унгарска монархия, в някога цветущите имения на емигранта Баринкай. От неговия замък са останали само развалини, а през това време имотът на съседа му (президент от всички) се е увеличил, за сметка на ограбения Баринкай.

След 20 години, императорът, усещайки под заплаха трона си, за да привлече на своя страна бившите емигранти, дава обща амнистия и разпорежда възстановяването на конфискуваните имоти. При тези обстоятелства, младият Шандор Баринкай, идва придружен от императорския комисар Карнеро, за да получи отново семейните си владения. Карнеро е не много приятно изненадан да намери на служба при Жупан своята жена Мирабела, която е изгубил преди много години, по време на една война и сина си Отокар — вече хубав младеж и претендент за ръката на капризната Арсена, дъщеря на богатия търговец на свине. Новината за завръщането на последния представител на фамилията Баринкай е посрещната със симпатия от всички, но не и от Жупан. Мислейки че ще трябва да даде сметка за присвоеното, Жупан предлага на Баринкай да се ожени за дъщеря му. Без да приеме предложената сделка, младежът е готов все пак да присъствува на маскарада на „сгледата“, а когато се запознава с момичето и с капризите ѝ, изпитва само отвращение, което съумява да изрази със сарказъм и ирония. Госпожицата бърза да откаже предложението. . . преди да ѝ бъде направено. Баринкай среща хубавата циганка Сафи (дъщеря на гадателката Чипра), от която от първия миг е очарован. Каква разлика между нейната благородна простота и вулгарността на Арсена. Идват и циганите от пазар. Виджайки сина на господаря, всички го акламираат и сред всеобща радост, искат да им стане войвода.

Чипра разказва на Сафи и Баринкай своя странен сън: сънувала е неговия баща, който

й казал, че синът му ще намери съкровище в деня, в който се ожени. А може би тази тайна ѝ е била поверена от самия някогашен господар на имението. Разсъбва се. Циганите се събуждат и започват работа. Те си спомнят униженията, които са претърпели от свинаря Жупан и е оправдана тяхната радост сега, когато имат за войвода младия Баринкай. Мирабела и Жупан обаче обвиняват Баринкай пред Карнеро в неморалност, зато ва че живее незаконно с циганско момиче. Техният гняв е още по-голям, когато разбират, че Баринкай е намерил съкровището, което те са търсили напразно. Но ето, че се появяват хусарите начело с граф Хомонай. Избухнала е война и графът е дошъл да набере войници. Употребявайки една ефикасна хитрост, той взима всички, които му протегнат ръка. А ръцете се протягат нетърпеливо, защото Хомонай им предлага чаши с вино. Карнеро обвинява Баринкай, че без да държи сметка за законите на морала, се е оженил за дъщеря на циганин. Тогава Чипра изважда един парцалив документ, в който е вписан фактът, че Сафи е от благороден произход — дъщеря на един паша, който я поверил на Чипра след загубата на една битка. Изумлението е всеобщо. Баринкай научавайки, че Сафи не е циганката, за която е мечтаел и в която се е влюбил, въпреки всички протести на младото момиче, протяга ръка на Хомонай, записва се във войската и заминава на война.

Целият народ отива при вратите на крепостта, за да посрещне празнично храбрите войници, които се връщат победоносно от войната. Като истински герой се завръща от битката и Баринкай. Срещайки се отново със Сафи, недоразуменията между тях се разсейват. Баринкай отказва почестите, които му предлага императрицата като награда за неговата храброст, оставяйки завинаги със своята любима при циганите като техен войвода.

Джордже Захареску

ЕДНА ИСТИНСКА ИСТОРИЯ

През 1883—1884 г. Й. Щраус посещава Бу дапеша и моли своя приятел — известния унгарски писател Мор Йокай за някой негов роман, който да му послужи като литературна основа за музикално-сценично произведение. Йокай предлага своята новела „Сафи“. В нея се разказва за едно приключение от началото на XVIII в., случило се на живеещия в Банат чифликчия на име Гаспар Ботзинкай, неговата жена и син Ионас. Чифликчията се сближава с турците, но се налага да бяга, когато Унгария бива освободена от тях. Той и жена му умират в Турция, а при една амнистия Ионас се завръща в родината си като преживява чрез нечестна игра на карти. Тук той се запознава с чифликчията Лонкзар и неговата дъщеря, чието име — Арсена, напълно отговаря на характера ѝ. Но накрая Ионас се оженва за Сафи — една покръстена татарка. Това е съдържанието на новелата.

Но какво прави журналиста и преводача Игнац Шницер от епичната тема на „Сафи“, за да придобие тя драматичен характер? И освен това той променя дотолкова новелата, че това принуждава писателя Йокай да отбележи в своите записки, че в тази оперета освен идеята и няколко имена, нищо друго не е запазено от „Сафи“.

Кое кара Игнац Шницер да промени толкова много литературния първоизточник? Причина за това е едно негово младежко преживяване.

През една ваканция, по време на своето студентство, той отива в Тимишвара, където в кръчма се запознава с търговец на свине. След няколко чаши кадарка (вид вино) Калман Жупан, така да го наречем, убеждава авантюристичния студент да погостува две седмици в неговото имение, като сложи в ред сметките му. Самият той не знае да чете и пише, а това е нещо обикновено за времето си сред мъжете, още повече сред търговците на свине. Шницер се съгласява и започва рядко красиво пътешествие с кораб по река

ЦИГАНСКИ БАРОН

оперета в три действия
от ИОХАН ЩРАУС

либрето Игнац Шницер

Диригент

ВЕСЕЛИН БАЙЧЕВ

сценография

**ХРИСТОФЕНИЯ
КАЗАКУ**

Режисура

**ДЖОРДЖЕ
ЗАХАРЕСКУ**

Хореография

**ВИКТОР
ВЛАСЕ**

Гости от С Р Румъния

Асистент-
диригент

Арто Чифчиян

Диригент на
хора

Томина Сугова

Асистент-
режисьор

**з. а. Пенка
Маринова**

Репетитор на танците

Вигелина Иванова-Пенева

Концертмайстор: Александър Ганев

Корепетитори: Агнес Бъчварова, Дария Ковачева, Малина Димитрова, Стоил Цонев

Художник-изпълнители: Христо Арнаудов, Петър Антонов, Красимир Шипкалиев

Помощник-режисьори: Венцеслава Славейкова, Людмила Шабанова

Суфльор: Людмила Сакакушева

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ:

САФИ	з. а. МАРИЯ ВЕНЦЕСЛАВОВА КАПКА ТАНЕВА
ЧИПРА	АНА АНГЕЛОВА — САРКИСЯН МИМИ НИКОЛОВА
МИРАБЕЛА	ПЕНКА ДИЛОВА ЯНКА МИХАЙЛОВА
АРСЕНА	АНАМАРИ ПАПАЗЯН ВИОЛЕТА ШАХАНОВА — СТАМБОЛИЕВА
ШАНДОР БАРИНКАИ	ИВАН СТОЕВ
граф КАРНЕРО	з. а. АНАСТАС АНАСТАСОВ
ЖУПАН	ИВАН ДЯКОВ
ОТОКАР	АХАРОН АНМАХЯН
граф ХОМОНАИ	НИКОЛА АБАДЖИМАРИНОВ

В другите роли: Илия Данаилов, Емил Кътев, Гарабед Бахдасарян,
Георги Манев, Никола Николов

Солисти на балета: з. а. НАДЕЖДА РУМЕНИН, ЙОНКА ПЕТКОВА,
МИМИ КАЧАРОВА, ЛЮБЕН БОРИСОВ, СТОЯН ГАБРОВСКИ,
ЧАВДАР ХРИСТОВ

сред гористи местности със столетни ясени и явори, и голямо блато с изсъхнали великански дървета.

След като пристига в имението, Шницер се залавя да прави сметките, а през това време Жупан му разправя различни истории от своето и на имението минало. Една от тях привлича интереса на студента, в която се разказва за един мъж, участвувал в освободителната борба и революцията от 1848 г. в Унгария.

Подобно на Жупан, той също поканил със себе си в своето имение един господин от Арад. Но когато станало въпрос за неговия произход, се узнало всичко и . . . нищо. Единствено съобщил, че е от благороден произход (бил барон), но фамилията обедняла и скоро всички измрели. Ето защо той се чувствувал неудобно да носи титлата. Може би това било една шега, ала всички започнали да се обръщат към него с „господин барон“, а основание за това давала и обаятелната му личност, предразполагаща към доверие. Поради веселия и жизнерадостен характер на своя гост, собственикът на имението се привързал към него дотолкова, че му предложил ръката на своята дъщеря. Скоро двамата млади се влюбили един в друг. Започнали големи сватбени приготовления за пишно отпразнуване на събитието. Имението се изпълнило с глъч и шум. В нощта преди сватбата наблизко се разположили цигански табор и скоро към небето лумнали буйни огньове. Баронът (наречен Шандор), заедно с много от дошлите още през деня гости, посетили циганите. И сякаш всичко изглеждало нереално, също като многобагрената нарисувана картина. В този момент се приближила млада циганка, която така силно развълнувала Шандор, че той решил пред себе си да не се ожени за своята годеница. Малко преди тържествения момент на бракосъчетанието съдбата му помогнала да намери необходимото оправдание, за да не стане то. Избухналата революция от 1848 г. през следващата прераснала в национално-освободително движение на унгарския народ срещу австрийския поробител. Поради това всички

мъже били призвани да се присъединят към унгарската национална армия. Барон Шандор тръгнал заедно с тях и се бил храбро. Собственикът на имението също участвувал, макар и като доставчик на месо за войската. Въпреки проявения героизъм и самопожертвувателност, въстанието било потушено, а оцелелите се завърнали по домовете си. Свиневъда и Шандор — също, но баронът се отправил направо при циганите, които все още лагерували край имението. Тук той отново видял младата циганка, за която скоро се оженил според циганските обичаи и останал в табора като техен водач.

Това е историята, която И. Шницер научава по време на своето пребиваване при търговеца на свине — Калман Жупан, и която покъсно претворява (използвайки идеята на новелата „Сафи“ от Йокай) в либрето за Й. Щраус. Музиката на композитора възкресява живо спомена за една своеобразна фигура, изплувала от тъмнината на унгарското минало и върнала се обратно там.

По материали от „Оперетни беседи“ на
Отто Шнайдерайт

Офенбах:

— Вас, г-н Щраус, ще Ви наричат виенския Офенбах!

Щраус:

— А Вас, г-н Офенбах, ще Ви наричат парижкия Щраус!

...ОЩЕ НЕЩО ЗА ОПЕРЕТАТА

Поради липса на сериозен конфликт, повече скициран отколкото представен по време на действието, композиторът си осигурява пре възходството над текста чрез широко лирично виждане на обстановката и персонажите си. Никой не се съмнява, дори днес, след почти един век от създаването на произведението, в автентичността на обрисуваната атмосфера. Затова народната песен и немската романтична песен имат ясно присъствие в „Цигански барон“. Всяка страница отразява задълбоченото преработване на материала, стремеж за типичност на темите и за осигуряване по този начин на максимална концентрация на музикалната драматургия. Личната лирична линия и епичната народна линия са смесени органично, като Щраус разрешава магистрално съюза между артистичната експресивност и историко-етнографската автентичност.

Порив, мечтателност, дяволита закачливост и хумор — всичко това е съчетано в едно цяло в оперетата. Тук непосредствено са възпети чувствата на младостта и нейната пламенност. В музиката е отразено въздействието на свободололюбивите настроения: те проличават и в песните на циганите, и в лирико-драматичните образи, породени от темата за изгнаничеството, и в общия локален колорит на „Цигански барон“, свързан с ритмите и интонациите на унгарския фолклор и виенския валс.

РЕЖИСЬОР

Джордже Захареску завършва оперна режисура през 1956 г. в консерваторията „Чиприан Порумбеску“ — Букурещ, като студент на проф. Панайт Виктор Котеску.

След като специализира през 1958 г. в Ленинград, 1962 г. в Берлин, 1968 г. в Ню Йорк оперна режисура, той усъвършенствува професионалните си качества, за да бъде по-късно желан гост-постановчик в Чехословакия, Полша, България, Унгария, Франция, Италия, Англия и др.

От 1956 до 1973 г. работи като режисьор и артистичен директор (1964—1969) на операта в Яш. От 1961 до 1973 г. е лектор в катедрата по актьорско майсторство в Консерваторията „Джордже Енеску“, Яш. От 1973 г. до този момент е режисьор и главен художествен ръководител на Оперетния театър в Букурещ.

В неговия репертоар влиза цялата оперна и оперетна класика, както и почти всички музикално-сценични произведения на румънски композитори.

За своята богата и многостранна дейност той е награден с ордени и медали на СР Румъния.

През 1975 г. поставя „Графиня Марица“ от Калман на русенска сцена.

А ето какво сподели Дж. Захареску от работата си с колектива на русенската опера, реализиращ „Цигански барон“:

— Ценен колектив, много хубави гласове, потенциални актьорски възможности, които очакват да бъдат реализирани, голямо желание за работа, характерно за всички изпълнители — солисти, хористи, балетисти, желание за обновяване на изразните средства, отлична дисциплина и голямо приятелство — ето няколко от най-важните качества на тези, с които работя и които ми носят всекидневна радост да изживявам с цялото си същество творческия процес, за да можем резултатът от нашия труд да поднесем на хилядите зрители.

СЦЕНОГРАФ

Христофения Казаку завършва художествената академия „Репин“ в Ленинград през 1956 г. От 1956 до 1974 г. е първи художник-сценограф на Румънската опера в Яш, а от 1974 до 1977 г. е главен художник на операта в Букурещ. От 1977 г. и понастоящем е художник-сценограф в Румънската опера в Букурещ.

Специализира в Чехословакия през 1966 г., ФРГ — 1967, и САЩ — 1971 г. Работи както в областта на оперния, оперетния и балетен театър, така и в драматичния и куклен театър.

Нейното голямо майсторство е високо оценено в Италия, ФРГ, Белгия, Холандия, Швейцария, Гърция, ГДР и др.

Освен като постановчик-сценограф, Хр. Казаку участва в много художествени изложби в Румъния, ГДР, СССР, Чехословакия.

За своята дейност тя е удостоена с Първа национална награда на съюза на художниците в Румъния.

ХОРЕОГРАФ

След завършването на балетното училище през 1956 г. Виктор Власе е ангажиран в Оперетния театър в Букурещ, оставяйки верен на този жанр и до сега. Паралелно с дейността си в Оперетата поставя както в страната, така и в чужбина, концерти и рецитали, като броят на представените спектакли надминава цифрата 5000!

С оперетния театър или индивидуално в спектакли и концерти, В. Власе гостува в СССР, България, Полша, Унгария, ГДР, Югославия, ФРГ, Белгия, Холандия, Австрия, Италия, Индия и в много други страни.

Дейността си като хореограф започва през 1962 г., поставяйки оперни спектакли, оперетни, музикални, естрадни, телевизионни и дори... марионетни.

Награден е с „Медал за заслуги към културата“ I степен на СР Румъния.

Зав. постановъчната част: Л. Арнаудов; Театърмайстор: Д. Дончев, Цв. Крумов; Зав. худ. осветление: Ц. Сококов; Зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев; Зав. шивашки ателиета: Ал. Димова, Т. Трифонова; Зав. перуко-фризьорско ателие: Здр. Златева; Зав. дърводелско ателие: Г. Иванов; Зав. железарско ателие: Вл. Илнев; Реквизитор: Ц. Диков; Гардеробнер: Б. Харалампиева, Д. Михайлов; Зав. таницерско ателие: Т. Кирова.

Програмата подготвила: Йоанна Бакалова
Плакат и корица на програмата:

Ралица Станоева

